

Statistika yalan söyləmir: Cəbrayılın demoqrafik göstəriciləri

Qarabag.com Cəbrayılın (qəza, rayon, şəhər) 1872-ci ildən 1989-cu ilə qədər demoqrafik məlumatları haqda arayışı təqdim edir. Sadalanmış məlumatlara görə, bu diyarda azərbaycanlıların sayının əsrlər boyu ermənilərin sayından çox olduğu faktı göz qabağındadır. Materialın tərtibində rəsmi rus və sovet mənbələrindən istifadə olunmuşdur. Bundan əvvəl Qarabag.com, XIX əsrin əvvəllərində Qarabağda yaşayan ailələrin ümumi sayının təxminən 20%-ni ermənilərin təşkil etdiyini təsdiqləyən, ermənilərin köçürülməsinə qədərki Qarabağın etnik tərkibi ilə bağlı [“Sənədlər Qarabağın “erməni möcüzəsi”nin sirrini açır”](#) materialını paylaşmışdı.

Cəbrayıl (Karyagin) qəzası

1872-1874: Əhalinin sayı – 41.329 (kişilər – 22.706, qadınlar – 18.623)

[\[1879-cu il üçün Qafqaz təqvimi. 1878-ci il., səh. 328\]](#)

1883-1884: Əhalinin sayı – 59.333

[\[1886-cı il üçün Qafqaz təqvimi. 1885-ci il., səh. 210\]](#)

1886: Əhalinin sayı – 46.911 (kişilər – 26.693, qadınlar – 20.218)

Tatarlar (türklər) – 33.577 (71.5%) (19.501 – kişilər, 14.076 – qadınlar)

Ermənilər – 11.669 (24.8%)

Ruslar – 213

Kürdlər – 1,452

[\[1895-ci il üçün Qafqaz təqvimi. 1894-cü il., səh. 54-55\]](#)

1889: Əhalinin sayı – 51.837

Tatarlar (azərbaycanlılar) – 33.577 (64.7%)

Ermənilər – 11.469 (22.1%)

[\[1893-cü il üçün Qafqaz təqvimi. 1892-ci il., səh. 36–37\]](#)

1891: Əhalinin sayı – 46.906

Müsəlmanlar – 32.214 (68.6%) (şiələr – 20.046, sünnilər – 12.168)

Qriqoryan erməniləri – 11,664 (24,8%)

[\[1897-ci il üçün Qafqaz təqvimi. 1896-cı il., səh. 44–45\]](#)

1897: Əhalinin sayı – 66.361

1) Ermənilər – 15.746 (23.7%)

Qriqoryan erməniləri – 15.743

Müsəlman erməniləri – 1

Digər dini əqidələrə mənsub ermənilər və ateistlər – 2

2) Tatarlar (türklər) – 49.189 (74.1%)

Onlardan tatarlar (azərbaycanlılar) – 49.182

3) Ruslar – 893

4) Kürdlər – 398

5) Polşalıları – 45

6) Gürcülər – 11

7) Almanlar – 26

Sosial statusa görə

İrsi və şəxsi zadəganlar – 2.362

Ruhanilər – 162

Şəhərlilər (orta sinif) – 347

Kəndlilər – 62.008

Xarici ölkə vətəndaşları – 1.325

Əhalinin savadlılığı

Savadlı müsəlmanlar – 689

[\[1907-ci il üçün Qafqaz təqvimi, 1906-cı il., səh. 108–109\]](#)

[\[Rusiya İmperiyasının 1897-ci ildə ilk ümumi siyahıyaalınması, 1904., səh. 72–73\]](#)

1904: Əhalinin sayı – 69.501 (kişilər – 37.869, qadınlar – 31.632)

[\[1904-cü il üçün Qafqaz təqvimi., səh. 31\]](#)

1905: Əhalinin sayı – 70.313

Müsəlmanlar – 52.435 (74.5%) (şiələr – 36.058, sünnilər – 16.377)

Ermənilər – 17.576 (24.9%)

[\[1907-ci il üçün Qafqaz təqvimi. 1906-cı il., səh. 233; 236–237\]](#)

1 yanvar 1909: Əhalinin sayı – 70.074 (kişilər – 37.242, qadınlar – 32.832)

Tatarlar – 50.035 (71.4%)

Ermənilər – 15.720 (22.4%)

[\[1910-cu il üçün Qafqaz təqvimi., səh. 488\]](#)

1910: Əhalinin sayı – 78.573

Kişilər – 40.984

Qadınlar – 37.589

[\[1912-ci il üçün Qafqaz təqvimi. 1911-ci il., səh. 236\]](#)

1913-1914: Əhalinin sayı – 91.845

Ermənilər – 24.599 (26.8%)

Müsəlmanlar – 65.397 (71.2%)

Ruslar – 1707

[\[1915-ci il üçün Qafqaz təqvimi. 1914-cü il., səh. 218–219; 230–233\]](#)

1916: Əhalinin sayı – 89.584

Ermənilər – 21.755 (24.3%)

Müsəlmanlar – 65.587 (73.2%)

Kürdlər – 45

Ruslar – 2083

[\[1917-ci il üçün Qafqaz təqvimi. 1916-cı il., səh. 194–197\]](#)

Cəbrayıl qəzası

1926: Əhalinin sayı – 75.238

Türklər – 71.725 (95.3%)

Kişilər – 37.041

Qadınlar – 34.684

[\[1926-cı il Əhalinin ümumittifaq siyahıyaalınması T. XIV. Şöbə I, Azərbaycan SSR. Moskva – 1929-cu il., səh. 8; 23\]](#)

Cəbrayıl rayonu

1931-1932: Əhalinin sayı – 21.572

Kişilər – 11.046

Qadınlar – 10.526

Milli tərkib

Türklər – 21.132 (98%)

Ermənilər – 101

Ruslar – 215
Kürdlər – 88
Ukraynalılar – 18

Əhalinin savadlılığı – 7302

[\[1931-ci ilin Azərbaycan əhalisinin siyahıyaalınması. 1932-ci il., səh. 212–213\]](#)

1939: Əhalinin sayı – 23.502

Kişilər – 11.959
Qadınlar – 11.543

http://www.demoscope.ru/weekly/ssp/rus_pop_39_4.php

1989: Əhalinin sayı – 49.156

Kişilər – 23.863
Qadınlar – 25.293

[Demoskop Weekly – Əlavə. Statistik göstəricilər kitabçası. \(demoskop.ru\)](#)

Cəbrayıl şəhəri

1874: Cəbrayıl bölgəsində 250 şiə – tatar yaşayırdı

[\[1885-ci il üçün Qafqaz təqvimi., səh. 217\]](#)

1897: Əhalinin sayı – 520 (kişilər – 369, qadınlar – 151)

[\[1897-ci ildə Rusiya İmperiyasının Birinci Ümumi siyahıyaalınması, 1904-cü il., səh. 60–63; 72–73\]](#)

1907: Əhalinin sayı – 314 nəfər. Əhalinin üstünlük təşkil edən hissəsi – tatarlardır.

[\[1910-cu il üçün Qafqaz təqvimi., səh. 242\]](#)

1926: Əhalinin sayı – 3160

Kişilər – 1708
Qadınlar – 1452

[\[1926-cı il Əhalinin ümumittifaq siyahıyaalınması T. XIV. Şöbə I, AzSSR. Moskva – 1929-cu il., səh. 10\]](#)

1939: Əhalinin sayı – 760

Kişilər – 446

Qadınlar – 314

http://www.demoscope.ru/weekly/ssp/rus_pop_39_4.php

1959: Əhalinin sayı – 2916

Kişilər – 1421

Qadınlar – 1495

[Demoskop Weekly – Əlavə. Statistik göstəricilər kitabçası. \(demoscope.ru\)](#)

1979: Əhalinin sayı – 4796

Kişilər – 2205

Qadınlar – 2591

http://www.demoscope.ru/weekly/ssp/ussr79_reg2.php